

Право інтелектуальної власності у вітчизняній та зарубіжній правовій системах

ПРАВОВЕ ВИКОРИСТАННЯ РАДЯНСЬКИХ ТОВАРНИХ ЗНАКІВ НА ТЕРИТОРІЇ ОКРЕМИХ КРАЇН СНД

Василенко Віталій Іванович

*старший викладач кафедри інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

До несподіваного висновку в гучній суперечці навколо долі радянських брендів прийшов інститут законодавства і порівняльного правознавства при уряді Російської Федерації (далі РФ). Згідно з його висновком, ніхто не забороняє сьогодні випускати товари радянської якості, так як рецептура відповідно до закону не охороняється. Будь-який виробник може налагодити випуск товарів із тим самим «смаком з дитинства», однак для них доведеться вигадати нову назву.

Сьогодні у РФ активно обговорюється доля радянських брендів. У Держдуму був внесений законопроект, який вносить поправки до Цивільного кодексу (далі – ЦК). Його автори пропонують передати радянські торговельні марки в руки тих, хто користувався ними до 1992 р., в результаті чого може бути введено так зване право попереднього використання. Зрозумілими є суперечки виробників за право використовувати перевірені часом радянські торгові марки. Сьогодні у РФ зростає довіра до всього радянського. У старшого покоління з'являється ностальгія, а у молодого – інтерес [1].

Проте з часу розпаду Радянського Союзу змінилися деякі правила. В СРСР не займалися охороною брендів. Скажімо, газовану воду «Буратіно» або «Дюшес» міг випускати будь-який завод. Однак, з того часу права на більшість радянських торгових знаків були закріплені за конкретними юридичними особами. Нерідко право на популярний радянський бренд доводилося відстоювати в судах, оскільки деякі виробники намагалися користуватися радянськими торговими марками як загальним надбанням.

Прийняття вказаної поправки призведе до порушення загального правила – товарний знак є насамперед засобом індивідуалізації товарів (п. 1 ст. 1477 ЦК РФ).

Поява значної кількості товару різних виробників продукції з однаковим найменуванням призведе до втрати товарним знаком його індивідуалізуючої функції. Потенційний споживач не зможе використовувати його для відмежування товарів одного виробника від товарів іншого.

Для правовласників це означатиме неможливість скористатися законною перевагою по використанню свого знака для формування репуґації на ринку, в тому числі шляхом забезпечення єдиного високого стандарту якості своєї продукції.

Також існують законопроекти, що ґрунтуються на концепції примусової ліцензії. Правовласник може бути через суд змушений до видачі ліцензії підприємствам, що виробляли продукцію під радянськими товарними знаками за часів СРСР.

Однак такий підхід суперечить Угоді з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності (далі – ТРІПС), до якої приєдналася РФ. Відповідно до ст. 15 Конституції РФ міжнародні договори, які є частиною правової системи РФ і мають пріоритет над російським законодавством. Стаття 21 ТРІПС встановлює пряму заборону на надання будь-яких примусових ліцензій: «Члени можуть визначати умови надання ліцензій на використання товарних знаків і передачі права на товарні знаки; при цьому мається на увазі, що не дозволяється примусове надання ліцензій на використання товарних знаків» [2].

Варто звернути увагу, що Суд з інтелектуальних прав у 2013 р прямо вказав на те, що на території Російської Федерації не існує права попереднього використання товарного знаку («принципу фактичного застосування», «принципу першого використання»), що відповідає і нормам міжнародних договорів, підписаних і ратифікованих РФ, які регулюють правовідносини щодо товарних знаків [3].

Автори законопроекту в якості однієї з переваг введення права попереднього використання радянських товарних знаків вказують на відновлення нормального конкурентного середовища, а існування виключних прав на товарні знаки якраз і є гарантією конкуренції. Так ч. 1 ст. 14 Закону РФ від 26.07.2006 № 135-ФЗ «Про захист конкуренції» (далі – Закон про захист конкуренції) розглядає в якості окремої форми недобросовісної конкуренції введення в оборот товару з використанням чужого товарного знаку, вчинення дій щодо введення в оману щодо якості товару.

Виходячи із вищевикладеного, у разі введення права попереднього використання радянського товарного знаку буде мати місце так звана паразитарна конкуренція, санкціонована законом.

У рішенні Суду з інтелектуальних прав від 21.03.2014 у справі № СИП-363/2013 (справа «Вашерон») термін «паразитарна конкуренція» визначено таким чином: «... використання комерційної цінності засобів індивідуалізації іншого господарюючого суб'єкта та його ділової репуації з метою залучення попиту до вводиться в оборот товарів і (або) послуги, що надаються» [4].

При прийнятті закону РФ від 18.12.2006 № 231-ФЗ «Про введення в дію частини четвертої ЦК РФ» в нього була включена норма, схожа за змістом із Законопроектами (абз. 2 ст. 13) яка встановлювала можливість видачі примусової ліцензії на радянські товарні знаки особам, що виробляли відповідні товари в радянський час.

Однак, через 7 місяців після прийняття вона була виключена законом РФ від 24.07.2007 № 202-ФЗ. Скасовуючи її, законодавець тим самим зазначив, що більше не бачить правового та економічного обґрунтування в допустимості використання радянських товарних знаків якими-небудь іншими особами, крім законних правовласників, навіть якщо ці особи в радянські часи виробляли продукцію під позначеннями, тотожними даним товарним знакам.

Список використаних джерел

1. Куликов В. Защита брендов времен СССР не запрещает выпускать товары с тем самым вкусом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pressa.ru/ru/top10/detail/zaschita-brendov-vremen-sssr-ne-zapreschaet—67647#/>.
2. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/981_018.
3. Трусова Е., Орешин Е. Битва за советские товарные знаки. Введение права преждепользования — выход // Гольцблат БЛП, 10 ноября 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gblplaw.ru/news/articles/78662/>.
4. Постановление Суда по интеллектуальным правам от 4 июля 2014 года № С01-395/2014 по делу № СИП-363/2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://online.zakon.kz/Document/?doc_id=31607929.

ОСОБЛИВОСТІ МАДРИДСЬКОЇ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОЇ РЕЄСТРАЦІЇ ТОВАРНИХ ЗНАКІВ

Дмитрієнко Людмила Іванівна,

магістранта Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького

Сучасний етап розвитку інтеграційних процесів, активне просування української національної продукції на міжнародні ринки, обумовлює серію викликів-завдань перед їх власниками. Одним з таких завдань є захист своєї продукції від різноманітних проявів недобросовісної конкуренції. На сьогодні існує низка правових механізмів та гарантій захисту власників торгівельних знаків, одним з яких, на думку багатьох вчених, є міжнародна реєстрація товарного знаку [1, 8].

Метою нашої статі є визначення особливостей міжнародної реєстрації торговельного знаку та окреслення переваг міжнародної реєстрації товарного знаку.

Реєстрація товарних знаків здійснюється з метою захисту інтелектуальних прав на знаки для товарів і послуг. На сьогодні одночасно існують дві міжнародні системи реєстрації товарних знаків. Перша система реєстрації товарних знаків у інших державах здійснюється шляхом звернення із заявою визначеної форми в патентні відомства кожної окремої держави. Друга система міжнародної реєстрації товарних знаків здійснюється шляхом використання процедури Мадридської угоди і Мадридського протоколу і в науковій літературі фігурує під загальною назвою – Мадридська система [1, 23].

Особливість першої системи полягає у необхідності дотримання вимог та термінів реєстрації, встановлених законодавством кожної країни, що досить часто є відмінними один від одного, до того ж передбачають значні витрати на реєстрацію товарного знаку. Більш продуктивним у цьому, особливо для підприємств, які орієнтовані на зовнішній ринок, є міжнародна реєстрація товарного знаку.

На міжнародно-правовому рівні питання реєстрації товарного знаку регулюється Мадридською угодою про Міжнародну реєстрацію знаків (14.04.1891 р.), протоколом до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків (28.06.1989 р.), загальною інструкцією до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків і Протоколу до цієї Угоди (діє з 01.04.2004 р.), додатковим договором, укладеним під егідою Всесвітньої організації інтелектуальної власності та іншими міжнародними угодами [2].

Слід зазначити, що на сьогодні не всі країни приєдналися до Мадридської угоди. Насамперед, це пояснюється невідповідністю окремих положень угоди національному законодавству або економічним інтересам місцевих еліт. Наприклад, такі промислово розвинені країни, як Японія, США та Великобританія на сьогодні не є учасниками цього договору. Водночас, положення Мадридського протоколу, який фактично виступає доповненням до Мадридської угоди, носить для цих країн більш прийнятний характер. Відповідно, не являючись учасником Мадридської Угоди, держава може взяти на себе зобов'язання дотримуватися норм Мадридського Протоколу. Співвідношення між цими двома актами визначено в Мадридському Протоколі формулою – «Збереження Мадридської Угоди». Відповідно до цієї формули, правовідносини, що виникають між сторонами, обидві з яких є учасниками Мадридської Угоди, регулюється Угодою, натомість якщо одна із сторін є учасницею Мадридського Протоколу. Загальна кількість країн, що приєдналися та підписали Мадридську Угоду та Протокол станом на 2011 р. складає 85 країн, із них 54 країни є учасниками Мадридського Протоколу та Угоди, 29 – виключно Протоколу, 2 – виключно угоди [3].

Згідно з положеннями Мадридської Угоди міжнародна реєстрація ініціюється і діє одночасно в деяких або в усіх державах-учасниках. Пункт 2 ст. 1 Мадридської Угоди проголошує, що громадяни кожної держави-учасниці можуть забезпечити в усіх інших державах-учасниках цієї угоди охорону своїх знаків, які застосовуються для товарів і послуг та зареєстровані в державі походження [2]. Першим етапом у реєстрації відповідно до Мадридської угоди виступає реєстрація товарного знаку згідно національного законодавства. Водночас, відповідно до Мадридського Протоколу на міжнародну реєстрацію може бути заявлено товарний знак, який щойно поданий на національну реєстрацію, що значно економить час для власника, не змушуючи його очікувати завершення процедури реєстрації [4].

Після отримання національного свідоцтва подається заявка на міжнародну реєстрацію, яка супроводжується сплатою відповідного мита. Розмір мита залежить від кількості країн, на які заявник бажає поширити реєстрацію, кількості класів згідно з міжнародною класифікацією, а також від того, кольоровий товарний знак чи ні. Заявка надсилається до Міжнародного бюро Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі – Міжнародне бюро), яке здійснює міжнародну реєстрацію товарних знаків [4, 73]. Із дати реєстрації, здійсненої Міжнародним бюро, у кожній державі – учасниці

Мадридської угоди, яка вказана в заявці на міжнародну реєстрацію, знаку надається така ж охорона, яка була б йому надана, якби товарний знак був заявлений там безпосередньо за національною процедурою. Міжнародне бюро негайно реєструє товарні знаки, заявки на які подані у відповідності до положень Мадридської угоди. Датою реєстрації вважають дату подання заявки на міжнародну реєстрацію у країні походження, за умови, що Міжнародне бюро отримало заявку протягом двох місяців із дати такого подання. Якщо заявка не надійшла в цей строк, Міжнародне бюро реєструє її за датою отримання і негайно повідомляє про таку реєстрацію відповідні органи держав-учасниць, зазначених у заявці на міжнародну реєстрацію.

На підставі отриманої заявки Міжнародне бюро ВОІВ (WIPO) проводить експертизу правильності оформлення заявки на міжнародну реєстрацію товарного знаку й відповідності списку товарів і послуг Міжнародній класифікації; реєструє товарний знак і направляє власнику знаку свідоцтво, в якому вказані відомості, внесені до Міжнародного реєстру при реєстрації знака. Міжнародне бюро ВОІВ (WIPO) передає заявку в національні відомства країн, які проводять експертизу заявки на реєстрацію товарного знаку на відповідність діючому в цих країнах законодавству в області охорони товарних знаків. За результатами проведеної експертизи національне відомство кожної країни повідомляє Міжнародному бюро ВОІВ (WIPO) рішення про можливість забезпечення охорони товарному знаку на її території [5, 74].

Зареєстровані товарні знаки публікуються у періодичному журналі, який видає Міжнародне бюро, на основі даних, що містяться в заявці на реєстрацію. Державні органи, повідомлені Міжнародним бюро про реєстрацію товарного знака (або щодо заяви про поширення охорони) мають право заявити, що охорона на їх території цьому знаку не може бути надана. Це право має бути передбачено національним законодавством відповідної держави.

У реєстрації товарного знаку може бути відмовлено лише за умов, які згідно з Паризькою конвенцією застосовуються до товарного знаку, заявленого для національної реєстрації. Відомства, які бажають скористатися таким правом, мають повідомити Міжнародне бюро про свою мотивовану відмову в строк, передбачений їх національним законодавством, але не пізніше одного року з дати міжнародної реєстрації товарного знаку або заяви про територіальне поширення. Реєстрація знаку в міжнародному бюро здійснюється строком на двадцять років і завжди може бути продовжена на період у двадцять

років з моменту закінчення попереднього періоду. Необхідною умовою продовження реєстрації є сплата мита, передбаченого Мадридською угодою [4].

Така закріплена процедура створює для власників товарного знаку низку переваг. По-перше, спрощується процедура подання заявок на реєстрацію товарного знаку, заявник подає лише одну заявку до Міжнародного бюро інтелектуальної власності в своєму національному патентному відомстві, вказуючи країни, в яких він просить охорону; вартість міжнародної реєстрації суттєво зменшується в порівнянні із вартістю реєстрацій в кожній країні окремо. По-друге, виключається необхідність в додержанні правил оформлення документів заявки, відтиснень знаків і т. п. в кожній із країн, у якій проситься охорона товарного знаку. По-третє, Мадридська система дозволяє уникнути незручностей пов'язаних із подачею заявок через патентних повірених. Заявка подається через патентне відомство країни виникнення товару, що дає можливість заощадити на суттєвих витратах на патентних повірених.

Таким чином, передумовою захисту інтелектуальних прав на товарні знаки є реєстрація товарних знаків, що на міжнародному рівні ефективно забезпечується мадридською системою реєстрації знаків.

Список використаних джерел

1. Правова охорона комерційних позначень в Україні: проблеми теорії і практики: Зб. наук. статей/ За заг. ред. Ю. С. Шемшученка, Ю. Л. Бошицького. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2006. – 638 с.
2. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14 квітня 1891 року [електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua>.
3. Список стран Мадридского соглашения (договора), Мадридского протокола, ЕС (Европейского союза, Европы) [електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.tm24.com.ua/ru/details/page_157.
4. Портна Д. Знак для товарів та послуг: порядок набуття прав в Україні та процедура отримання міжнародної реєстрації // Юстиніан. – 2002. – № 1 [електронний ресурс]. – Режим доступу : www.justinian.com.ua/article.php?id=371.
5. Іолкін Я. О. Міжнародні процедури реєстрації товарних знаків за Мадридською Угодою про міжнародну реєстрацію знаків і Регламентом Ради (ЄС) про товарний знак Співтовариства // Вісник Академії адвокатури України. – 2005. – №6. – С. 71 – 76.

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ

Жарко Ольга Григорівна,

*аспірантка НДІ інтелектуальної власності НАПрН України,
викладач кафедри права Київського кооперативного
інституту бізнесу і права м. Київ, Україна*

Охорона та захист прав людини і громадянина на сучасному етапі розвитку демократичних правових держав у світі є пріоритетним завданням кожної країни, у тому числі й України. Держава забезпечує і гарантує вільний, всебічний розвиток особистості, що виражається у праві кожної людини вільно володіти, користуватися і розпоряджатися результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. В тому числі держава у загальних положеннях Конституції України декларує свободу літературної, художньої, наукової і технічної творчості та захист інтелектуальної власності [1, 14-15].

Держава через уповноважені органи державної влади усіма способами сприяє розвитку науки, культури та будь-якій іншій інтелектуальній діяльності. Так, відповідно до Конституції України (п.6 ст.85) Верховна Рада України як єдиний законодавчий орган затверджує національні програми науково-технічного розвитку в усіх галузях інтелектуальної діяльності. У свою чергу, Кабінет Міністрів України розробляє і подає до парламенту загальнодержавні програми наукової інтелектуальної діяльності [1, 27].

Незважаючи на окремі недоліки і прогалини в системі законодавчого регулювання сфери інтелектуальної власності, можна стверджувати про її загальну відповідність міжнародним стандартам, що забезпечує належну охорону прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Однак враховуючи масштабність порушень та євроінтеграційні прагнення України, окремі норми потребують серйозного удосконалення. На сьогоднішні є необхідним застосування всіх можливих способів і методів захисту, що повинні відповідати сучасним вимогам [2, 98]. Уповноважені органи державної влади не застосовують способів захисту інтелектуальної власності, а інколи й просто ігнорують факти правопорушень, що у свою чергу призводить до прямого порушення конституційного права на інтелектуальну діяльність.

Відсутність взаємоузгодженої системи регулювання захисту інтелектуальної власності в Україні є істотним недоліком чинного

законодавства. Також неефективність застосування видів відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності не зменшує прояви неправомірного використання і розповсюдження об'єктів інтелектуальної власності. Отримані прибутки від незаконного привласнення результатів інтелектуальної діяльності в багато разів перевищують встановлені санкції за правопорушення у сфері інтелектуальної власності [3, 122]. На нашу думку, потрібна жорстка система відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності, застосування якої назавжди відіб'є у правопорушника неправомірно використовувати результати інтелектуальної діяльності іншої особи.

Суттєвим недоліком захисту також можна вважати відсутність спеціалізованих суддів, що зумовлює досить тривалі строки розгляду справ із приводу порушення права інтелектуальної власності [4, 54]. Також ще одним негативним моментом захисту права інтелектуальної власності є численні можливості уникнути відповідальності порушника за невиконання вже прийнятого судом рішення у справі на користь позивача, що дозволяє довгі роки зволікати з його виконанням.

Таким чином, можна зробити висновок, що за сучасних умов розвитку держави і суспільства будь-який вид інтелектуальної діяльності людини є показником соціально-економічного прогресу нації і потребує охорони та захисту з боку держави для подальшого і належного піднесення інтелектуального потенціалу кожної людини як на міжнародній арені, так і на території України. Тому для підтвердження закріплених Конституцією України прав громадян на результати інтелектуальної, творчої діяльності нагальною потребою є вдосконалення механізму інтеграційних процесів науково-технічного прогресу, посилення державної підтримки у запровадженні інноваційних програм, а також створення системи правової охорони інтелектуальної власності, яка б гарантувала реалізацію проголошених положень Конституції України стосовно захисту права інтелектуальної власності, що є невід'ємним показником демократичної, правової і соціальної держави.

Список використаних джерел

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року. – Відомості Верховної Ради України, 1996, № 30, ст 141.
2. Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика. Наук.-практ. вид. : У 4-х т. За ред. О. Д. Святоцького. – К.: Ін Юре, 2000.

3. Право інтелектуальної власності. За ред. О. А. Підпригори, О. Д. Святоцького. – К.: Ін Юре, 2002.
4. Кубах А. І. Право інтелектуальної власності: Навч. Посібник. – Харків: ХНАМГ, 2008. – 149 с.

ОХОРОНА АВТОРСЬКОГО ПРАВА В УСРР ЗГІДНО «ОСНОВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА» 1928 р. ТА ЗАКОНУ «ПРО АВТОРСЬКЕ ПРАВО» 1929 р.

Іващенко Віктор Анатолійович

кандидат історичних наук, доцент

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

Ліквідація непу та остаточне утвердження командно-адміністративної системи вимагали внесення низки коректив у існуючі нормативно-правові акти. Основним завданням, яке постало перед владою, стало пристосування авторського права до нових соціально-економічних реалій та тотального владного контролю за усіма суспільно-політичними процесами які відбувалися у державі.

Новий загальносоюзний закон «Основи авторського права» був прийнятий 16 травня 1928 р. (далі – Основи 1928 р.). Згаданий закон не був кардинально новим нормативно-правовим актом. За основу його створення було взято Основи 1925 р. у які владою було внесено окремі зміни та корективи. Для розвитку загальних положень, передбачених цим законом, у всіх союзних республіках були прийняті відповідні нормативні акти про авторське право. В УСРР закон «Про авторське право» був виданий 6 лютого 1929 р. (далі – Закон УСРР 1929 р.). Загалом Закон УСРР 1929 р. повторював положення загальносоюзного закону, лише окремі питання були конкретизовані [1, 119].

Аналізуючи положення закону можна стверджувати, що певні категорії прав авторів у новому законі зазнали певної модифікації. Так згідно Закону УСРР 1929 р., авторське право на твори, що вийшли у світ в УСРР або ж у інших союзних республіках визнавалося за авторами творів і їх правонаступниками (ст. 1). Основною вимогою до твору була наявність об'єктивної форми існування. Щодо творів, які вийшли у світ за кордоном, авторське право визнавалося лише за умови наявності відповідного договору між СРСР і країною, у якій було створено твір [2, 17]. Оскільки СРСР не долучився до Бернської конвенції та інших міжнародних нормативних актів, іноземному автору з країни у якій не

було відповідного договору з СРСР, на правову охорону твору не можна було розраховувати.

У законі наводився достатньо широкий перелік об'єктів, що охоронялися. Ці об'єкти детально конкретизувалися у ст. 4 . Закону. Загалом перелік творів був близьким до того який містився в Основах 1925 р.[3]. Поряд із творами літератури, науки та мистецтва незалежно від форми та призначення, серед об'єктів авторського права окремо згадувалися «плани, ескізи і пластичні твори які стосуються наук» та «фотографічні твори, або твори виконані способами аналогічними з фотографіями» перелік об'єктів указаний у ст. 4 вичерпним не був [2, 17]. Законом УСРР 1929 р. регламентувалися і відносини співавторства. Авторське право на колективний твір визнавалося за усіма співавторами, кожен з яких мав відповідні права на частину твору, або ж у рівних частинах, якщо був наявний факт неподільного співавторства.

Ст. 6 Закону УСРР 1929 р. визначався статус упорядника твору. Так упорядник мав аналогічні автору права на упорядковані ним твори, законодавчі акти тощо [4, 68]. У ст. 7 Закону УСРР 1929 р. зберігалось і навіть дещо розширилося коло немайнових прав. Поряд з випуском твору у світ під власним іменем або псевдонімом автор мав право залишитися анонімом, тим самим реалізуючи своє право на ім'я [4, 68]. Також порядок реалізації окремих немайнових прав регламентувався ст. 27, відповідно до якої видавець і видавниче підприємство не мали права на свій розсуд вносити за життя автора без його згоди будь-які доповнення, скорочення і взагалі зміни до тексту, до заголовку або до способу зазначення на ньому імені автора; видавець не мав також права за життя автора без його згоди додавати до творів ілюстрації. У сучасному розумінні було закріплено право автора на недоторканність твору [2, 27; 1, 120].

Варто зазначити, що, на відміну від попереднього законодавства істотно було розширено перелік випадків вільного використання творів. Загалом відповідно до ст. 9 Закону УСРР 1929 р. їх налічувалося – 15. На нашу думку, суттєвим кроком у нівелюванні авторських прав став вільний переклад чужого твору на іншу мову (п.1 ст. 9 Закону УСРР 1929 р.) [2, 20]. Це значно перевищувало перелік вміщений у міжнародних нормах. Дозволялося публічне виконання чужих творів, використання художніх та фотографічних творів для промислових виробів, використання композитором для свого музичного твору тексту, запозиченого з чужого літературного твору. Право на винагороду при використанні перекладеного твору було передбачено лише у п'яти союзних республіках – Україні, Грузії, Росії, Естонії та

Узбекистані. Виплата винагороди автору оригіналу при публічному виконанні його твору у перекладі була запроваджена в Україні у 1934 р. [1, 120].

Суттєві зміни стосувалися термінів охорони суб'єктивних авторських прав. Згідно Ст. 10 Закону УСРР 1929 р. термін дії авторського права встановлювався протягом усього життя автора. Щодо спадкоємців то згідно ст. 15 їм належало виключне право на використання твору упродовж 15 років після смерті автора [2, 24]. У певних випадках цей строк міг бути продовженим. Наприклад, згідно зі ст. 15 у випадку, коли внаслідок політичного або культурного гноблення у дореволюційний час автор або його спадкоємці були позбавлені можливості користуватися належними їм авторськими правами. Строк, на який авторське право переходило до спадкоємців автора, відраховувався з моменту, коли стало можливим використати авторське право.

Достатньо багато уваги у законі приділялося відносинам авторів і видавництв. Так Законом УСРР 1929 р. (ст. 16) допускалася передача авторських прав на підставі договору до якого висувалися конкретні вимоги, а саме: чітко визначалася форма договору та вимоги щодо конкретних вказівок, як і коли буде використовуватися твір. Також ст. 18 викладалася у формулюванні Основ 1925 р. Згідно неї, видавничі договори з видавництвами, що належали приватній особі дозволялося укладати на строк не більше 5 років. Однак де-факто така норма була анахронізмом, оскільки вже на початку 30-х років приватних видавництв на території УСРР не залишилося [5, 31].

Не оминув законодавець і положень щодо виплати авторського гонорару. Згідно ст. 29 авторам гарантувалося право на виплату авторського гонорару, але мінімальні ставки авторського гонорару були встановлені в інших нормативних актах, зокрема у постановках Наркомпросвіти УСРР «Про авторський гонорар за прилюдне виконання драматичних, музичних, кінематографічних, та інших творів», «Про мінімальні ставки авторського гонорару за літературні твори та норми авторського тиражу» та деяких інших виданих упродовж 1930 – 1935 рр. [4, 78].

В Основах 1928 р. було встановлено чітке розмежування компетенції СРСР і республік щодо законодавства про авторське право. До компетенції останніх зарахували: видавничий договір, договір про видання музичних творів, фотографії, розмір гонорару автора художнього або фотографічного твору за використання їх у промислових виробках, порядок виплати гонорару за переробку

оповідального твору в драматичний або в кіносценарій, граничні розміри уривків творів, передрук яких не є порушенням авторського права, порядок реєстрації авторами часу появи твору, спосіб та порядок відшкодування збитків, завданих порушенням авторського права [1, 120-121].

Таким чином, авторське право в УСРР регулювалося на основі союзного законодавства (Основи 1928 р.), Закону УСРР 1929 р., типових договорів, які мали нормативне значення, інших нормативних актів.

Список використаних джерел:

1. Довгань Г.В. Становлення та розвиток законодавства України про інтелектуальну власність (історико-правовий аспект): дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01. / Довгань Галина Василівна. – Львів, 2008. – 222 с.
2. Кірзнер М.С. Про авторське право та про літфонд. Постанови і відомчі розпорядження./ За ред. С.Т. Кириченка. – К.: Рад буд. і право, 1936. – 98 с.
3. Постановление от 30 января 1925 года об основах авторского права [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://www.libertarium.ru/ap-1925>.
4. Каспін Л. Авторське право на літературні твори і видавничий договір / За ред. проф. С. Ландкофа. – Харків.: Державне видавництво пролетар, 1931. – 86 с.
5. Антимов Б.С. Флейшиц Е. А. Авторское право/ Б.С. Антимов, Е.А.Флейшиц. – М.: Госюриздат, 1957. – 278 с.

ПРОДЮСЕР ЯК СУБ'ЄКТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА У СФЕРІ ШОУ-БІЗНЕСУ

Кравченко Ольга Олегівна

*магістрантка Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

Створення будь-якого музичного чи аудіовізуального твору (що є невід'ємним елементом шоу-бізнесу) та доведення його до широкого загалу потребує не тільки творчого потенціалу автора, але й значних фінансових інвестицій та відповідного піару. Залучення продюсера на етапі створення музичного або аудіовізуального твору дає привід говорити про наявність у нього певної частини суб'єктивних майнових прав.